

SERRA D'OR

DOSSIER «MONTSERRAT AVUI, HISTÒRIA MIL·LENÀRIA» DOLORS VIDAL, MARC SUREDA,
JOSEP LLUÍS MARTÍN, JOAN ESCULIES, JAUME BOIX, MANUEL LLANAS, SALVADOR
REDÓ, ÀNGELS RIUS, PILAR VÉLEZ, MARIA EUGÈNIA PEREA, JOAQUIM NOGUERO
ENTREVISTA «MIQUEL PUJADÓ, 40 ANYS FENT PUNTADES DE VEU» JOAN JOSEP ISERN
«PREMIS CRÍTICA "SERRA D'OR" 2025»

TRIA

Una selecció a cura d' ANNA BALLBONA

PERSONAL

ADRIÀ TARGA — ARNAU

Arnau és una novel·la en vers que funciona de meravella tant en el raïl poètic com en el narratiu. El poeta, premiat mesos abans amb els Jocs Florals per *Acròpolis* (Godall Edicions), posa el domini del ritme i de fórmules mètriques diverses al servei d'un jove, l'Arnau, que fa cavalcar per Barcelona, «la ciutat mala», «la nit loca», pres de la confusió, la frisança del sexe i l'ansietat. L'empaïta una joventut que s'acaba, una cruïlla vital en què cal començar a endreçar expectatives, frustracions i buidors. Targa fa anar l'Arnau amunt i avall per llocs concrets de la ciutat —carrers del Raval, urinaris de l'estació de França i d'El Corte Inglés...— i l'eleva i el fa descendir a altres llocs irreal, en una basculació de somieig molt estimulants. Aquest Arnau d'algun batec maragallia passa per l'infern dels poetes o per passatges fruit de l'al·lucinació, que es contraposen amb el repic de realitats estridents. El conjunt està propulsat per la mirada irònica, la del narrador, una de les troballes. El narrador és un amic de l'Arnau que a estones l'alliçona i el renya, a estones opina sobre els seus dubtes existencials i fa el trapella tant amb la seva confusió com amb la nostra. És una espècie de prestidigitador que ara amaga la boleta i ara l'ensenya. Ens diu, per exemple, que l'Arnau morirà aquell dia mateix, però no sabem si creure'ns-el. Aquest narrador director estableix un lligam tibet amb l'Arnau, sense que aquest, fos pel pànic, hi pugui

respondre. Crea unes imatges portentoses, d'una estrofa sencera, que ens envolten fins que després reprèn la passejada amb l'Arnau. Ens estimem tant l'un com l'altre.

Targa va molt més enllà de l'exercici d'estil (quina mà de rimes xocants!) i de l'amplitud de picades d'ullet al món clàssic i a la tradició poètica (l'*Onegin* de Pushkin i Verdaguer en un pedestal) perquè furga amb intenció i amb sentit en l'ànima humana. Arnau és un jove que no sap què busca i no sap què vol, que tampoc sap estimar i a qui l'angoixa l'aclapara: pot haver-hi res més present? Però Targa defuig el tòpic, i fins i tot quan l'Arnau es reuneix amb una colla de poetes col·legues, potser la part menys trepidant, un xic descompensada, troba vies pròpies per lluir els anhels i posteritats que majoritàriament i inevitable quedaran a mig camí. Aquest, en canvi, és un llibre que sí que quedarà. *Adrià Targa, Arnau. Proa, Barcelona, 2024.*

GUY DE MAUPASSANT — LA CASA TELLIER I DUES HISTÒRIES MÉS

Amb la publicació d'aquestes tres *nouvelles* de Maupassant, Club Editor engaga, de la mà de la traductora Mia Tarradas, especialista en aquest fill de Flaubert, l'aterratge al català d'un grux important de la seva obra. *La casa Tellier, En família i La Bola de Greix* —aquesta, un

clàssic emblemàtic— són tres històries molt entretingudes que remetent a un context, la realitat del segle XIX, que Maupassant universalitza exhibint els marges i la doble moral de la burgesia i la gent benpensant. Les prostitutes, personatges predilectes, es converteixen en quasi heroïnes, la fletxa amb què desmunta les convencions i encercla les baixes passions.

En aquest tríptic apareixen escaladors, garrepes, interessats, la burocràcia funcional i les revolucions i patriotismes de cartró pedra. A través de la burla i la crítica lacerant, el cartró pedra queda esmicolat. D'aquestes xixines en treu dignitat, clarividència i sentit de la justícia. A *La casa Tellier*, una colla de prostitutes acaben idolatrades com a santes. A *En família*, un ninot de cap de família i la seva dona anhelan l'herència de la sogra morta. A *La Bola de Greix*, uns burgesos camí de l'exili pidolen menjar i la salvació a una prostituta virtuosa, incapaços de bellugar un dit. La mirada de Maupassant és entranyable cap als marginats i els indefensos i implacable amb els poderosos i els religiosos. Amb les descripcions i els diàlegs sempre desvetllats, en molts moments quasi impressionistes, no estalvia espurnes de sàtira, de grotesc i de crítica. Al mateix temps, fa tot l'efecte que la feina de Mia Tarradas, que abans ja havia traduït el monumental *Bel Ami*, de traslladar-ho al català és més que solvent i dona la lluentor que correspon a un dels gegants del conte. Esperarem amb candeletes tot el Maupassant que ens porti. *Guy de Maupassant, La casa Tellier i dues històries més. Traducció de Mia Tarradas. Club Editor, Barcelona, 2024.*

BEGONYA MEZQUITA — FERIDURA

El títol d'aquest llibre de poemes alludeix a l'ictus que va patir Begonya Mezquita fa uns anys i actua com un emblema d'una força inusitada. *Feridura* convoca dolor i patiment, impotència i seqüeles al cos, el dol per un passat irrecuperable i pel pare mort més tard. I alhora és una reacció volcànica, punyida de supervivència, que celebra la vida, les amistats i els petits o grans moments compartits. El fregadís entre aquests diferents estadis, concrets, matisats i en evolució, provoca moments poètics verdaderament esclatants i lluminosos.

El llibre s'organitza en tres parts i amb un continuum coherent. Ens mostra les fites d'un periple molt difícil, tant de passar com d'emparaular i de convertir en poesia. La primera part, «Feridura», està dedicada a l'ictus; la segona, «Un desert blau», a la mort del pare, i la tercera, «Uns altres jardins», a la celebració de la vida. Begonya Mezquita aconsegueix d'una manera sorprenent, amb materialitat i lirisme, fixar els efectes del terratrèmol de l'ictus. Bascula entre la precisió fulgurant del detall, l'aparent senzillesa i la densitat existencial. Res hi pesa ni és balder. «Fins llavors, diria que mai no havia mort» o «Un doll de silencis caigué damunt seu, un sil·labari fracturat. / Trontollaren els somnis ferits, quequejà la parla», o «Un cau de glaç li fou creat sense cap raó», o «Poderosament reapareixen els artells de la mà esquerra, / delectança d'ossos

al gener, com un avanç de primavera», són una petita tria de to i de versos memorables. El cos es posa en primer terme en un sentit líric i simbòlic molt evocador: «Sigues braç primer / i sigues mà després. / Sigues urpa, ganxo d'espart i anestèsia.» I s'hi fan lloc els avenços, com descobertes i serenitats: «Ja he revingut, desintoxicada i tranquil·la»; o més endavant: «Bé podries haver estat l'esberrany / d'un nom ferit de dona.»

Com ressalta el també poeta Josep Lluís Badal en l'epíleg, Begonya Mezquita defuig l'ego, en el sentit de jo buit que només sent el seu eco, i sovint se'n va cap a la segona persona, entaulant així una mena de dialèctica fructífera. Al mateix temps, el conjunt del llibre aplega una munió de persones, vives i mortes, que coronen la voluntat celebrativa. L'ús dels imperatius, molt suggestiu, acompanya aquesta força completa. La part dedicada al pare, la més curta, actua com a reconeixement i com una altra conversa («Preservaré el foc, pare, l'aniré a buscar»), i «Uns altres jardins» congrega, a través d'estimats, amics i llocs, la impressió de recomençar, recuperar vida, gaudir-ne i festejar-la. *Begonya Mezquita, Feridura. Edicions del Buc, Barcelona, 2024.*

IRENE PUJADAS

—

LA INTRUSA

En un tres i no res, no saps com, ja ets dins del cos de la Diana, la protagonista d'aquesta novella, tot humor i joc, tot lucidesa i enginy verbal. *La intrusa* és una sàtira dels corrents aprofitats de l'autoajuda

més baladrera, més de clixé. Alhora, avança com una novella d'aventures, emulant els viatges clàssics, amb la particularitat que aquesta odissea és dins del propi cos, dins la gran comèdia del jo. A la Diana tots els qui l'envolten li fan recomanacions perquè arregli alguna cosa que no li rutlla, no sap ben bé quina, fins que uns tiets moderns l'empenyen a començar aquest periple. D'immediat, ella se'n penedeix i busca la sortida més que no pas la hipotètica solució: la primera de les paradoxes amb què es delecta l'escriptora.

El viatge dins del cos és tota la novella, que podia haver descarrilat estrepitosament. Ben al contrari, ens fa contemplar embadalits les solucions imaginatives per guiar-nos per les divertides contradiccions internes —i externes!—, al costat del dòcil Fidel. Aquestes dislocacions es descriuen com paratges amb els seus propis cabdills i guàrdies i codis i resulten ser un mirall esqueixat de la realitat. Són hilarants la precarietat laboral i la burocratització de tot el personal que opera en les diferents seccions del cos, com un gran engranatge mecànic incomunicat, o l'intent de motí de la Diana, erigida en una guru de pa sucats amb oli, per dir-ne només dos passatges. Els diàlegs entre la Diana i el personal del seu jo, que segueixen un compàs singular, fan aflorar, com aquell qui no vol la cosa, els contrasentits existencials. El divertiment compensa algunes estones de falta de direcció narrativa.

La intrusa és un festival de la imaginació i de la intel·ligència, una sorpresa que rau en una escriptura viva i juganera, amb molt de tremp, que se t'emporta. El viatge no busca la transformació, cosa que pot sobtar, i encara menys

la moralitat, sinó que persegueix un equilibri difícil entre la fantasia faulesca, la ironia i l'absurd. Per entendre'ns, Calvino i Beckett es donen la mà en aquests països interiors que idea Irene Pujadas, que no para d'obrir capses i capsetes desconcertants, amb una mirada aguda i, encara que sembli impossible, molt precisa. La finor que ja havia mostrat amb alguns dels millors contes d'*Els desperfectes*, el seu primer llibre (Premi Ciutat de Barcelona 2021), per desemmascarar les actituds socials i les seves paradoxes, aquí s'esmola encara més. *Irene Pujadas, La intrusa. L'Altra Editorial, Barcelona, 2025.*

A vegades la vida es fa
petita.

O no. Però el dolor,
la ferida, una feridura
ens reclouen en la presó
menuda del cos. És quan
cos i món deixen de ser u.
El cos s'ofega en l'oceà del
món. És humà.

J.L. Badal

(pròleg de «Feridura»)

